

Voorwoord 9

Inleiding 11

1 Goed leven 17

Inleiding 17

Ethische waarden 17

- Autonomie 19
- Vrijheid 20
- Respect voor leven 21
- Zelfrespect 22
- Welzijn 24
- Gezondheid 27
- Veiligheid 28
- Rechtvaardigheid 28
- Waarden in communicatie 30
- Waarden in democratie 32
- Waarden in ondernemingen (vertrouwen) 34
- Waardigheid 36
- Samenvatting 39
- Opdrachten 40

2 Morele ontwikkeling 43

Inleiding 43

Morele ontwikkeling Kohlberg 43

- Straf- en gehoorzaamheidsoriëntatie 44
- Hedonistische oriëntatie 45
- Góéd meisje- en goede jongenoriëntatie 46
- Orde- en wetoriëntatie 52
- Sociaal-contractororiëntatie 53
- Ethisch-principiële oriëntatie 53
- Evaluatie theorie Kohlberg 58
- Samenvatting 61
- Opdrachten 62

3 Socratische methode 65

Inleiding 65

Wat zou u doen? 65

De socratische toetsmethode 65

Samenvatting 75

Opdrachten 76

4 Blokkades bij de morele ontwikkeling 77

Inleiding 77 Ethische

blokkades 77

- Liefdeloos bestaan 79
- Ongelijke attitudes 83
- Vervreemding 87
- Onbekend of onverwerkt leed 89
- Afweer 92
- Ontbreken communicatieve en gedragsvaardigheden 93
- Geen impulscontrole 96
- Irrationeel denken 97
- Overintellectualisatie 98
- Economisering samenleving 99

- Misdaad loont 100
Conclusie 102
Opdrachten 103

5 Wetten en beroepscode 107

Inleiding 107
Mensenrechten 107
Geneeskundige behandelingsovereenkomst 110
Beroepscode 113
Samenvatting 114
Opdrachten 114

6 Ethisch leren denken en voelen 115

Inleiding 115
Gevoel versus verstand 115
Ethisch verantwoord 122
Casuïstiek 130
Tot besluit 132
Opdrachten 135

Literatuur 139
Personalia 141